

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Giltig från: 2024-06-10

Innehållsansvar: Pernilla Eriksson, (perer13), Specialistläkare

Giltig till: 2026-06-07

Granskad av: Annette Trenge Jarlshammar, (anntr2), Utvecklingschef

Godkänd av: Christer Printz, (chrpr), Chefläkare

Stick- och skärskada samt exponering med risk för blodburen smitta

Förändringar sedan föregående version

Redaktionella ändringar samt länkuppdateringar.

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version	1
Innehållsförteckning	1
Syfte	2
Bakgrund.....	2
Utförande	2
Förebyggande åtgärder	2
Akuta åtgärder	Error! Bookmark not defined.
Patient med känd:	3
HIV-smitta.....	3
Hepatit B-smitta.....	3
Hepatit C-smitta.....	3
Indexpatient utan känd smitta.....	4
Indexfall kan inte provtas ”Okänd kanyl”	4
Provtagning patient.....	4
Bevaka patientens provsvar	4
Provtagning personal	4
Provsvar	5

Ansvar och avsteg	5
Uppföljning för enhetschef	5
Arbetsgrupp	5
Källförteckning	5

Syfte

Att personal och studerande har kunskap om och vidtar rätt åtgärder vid stick/skärskada och exponering av blod/blodtillblandade kroppsvätskor. Rutinen gäller för Skaraborgs sjukhus och ska vara känd för all personal och studerande.

Bakgrund

Stick- och skärskador utgör den största risken för överföring av blodburen smitta som t.ex. HIV, Hepatit B eller C i hälso- och sjukvården. Patienter och personal kan vara bärare av blodburen smitta utan att känna till det. För att smitta ska kunna överföras måste smittförande blod eller andra blodblandade kroppsvätskor eller blodprodukter nå mottagarens blodbanor eller slemhinnor.

Definitioner

Indexpatient: Person som kan utgöra möjlig smittkälla.

Exponerad: Person som kommit i kontakt med blod eller kroppsvätska.

Utförande

Förebyggande åtgärder

Vårdhandbokens avsnitt: Stick- och skärskador samt exponering med risk för blodburen smitta hos personal, förebyggande rutiner.

Akuta åtgärder

Vid stick-/skärskada samt exponering av blod på slemhinna eller skadad hudbarriär

Desinfektera omedelbart. Använd rikligt av vad som finns tillgängligt, till exempel handdesinfektionsmedel eller klorhexidinsprit.

Vid stänk i munnen

Skölj noga. Använd det som finns lättillgängligt, till exempel vatten, klorhexidinsprit eller handdesinfektionsmedel.

Vid stänk i ögonen

Skölj omedelbart, använd rikligt med ögondusch eller fysiologisk natriumklorid. Finns inte detta, använd rikligt med kranvatten. Ta därefter ut eventuella kontaktlinser och skölj noga igen.

- Kontakta ansvarig läkare för smittsamhetsbedömning. Se: [Blodsmitta, stick- och skärskador hos personal - infektionssjukvård](#)
- Rapportera till enhetschef/arbetsledare som ansvarar för fortsatt handläggning.

Patient med känd:

HIV-smitta

- Kontakta omedelbart, utan dröjsmål Infektionskliniken SkaS: Dagtid: infektionsmottagningen, 0500 – 43 23 61. Jourtid: infektionsbakjour via sjukhusets växel 0500 – 43 10 00.
- Läkemedelsbehandling med antiviral verkan mot HIV kan bli aktuellt. HIV-profylax startas snarast möjligt, oberoende tid på dygnet.

Hepatit B-smitta

- Kontakta omedelbart, utan dröjsmål infektionskliniken SkaS: Dagtid: Infektionsmottagningen, 0500 – 43 23 61. Jourtid: Infektionsbakjour via sjukhusets växel 0500 – 43 10 00.
- Smittsamhetsbedömning/ postexpositionsprofylax/ behandling: [Blodsmitta, stick- och skärskador hos personal - infektionssjukvård](#)
- Vid känd hepatit B hos indexpatient kan man i sällsynta fall behöva överväga att ge immunglobulinbehandling som infektionsläkare tar ställning till.
- Om behov finns för fortsatt vaccination för hepatit B sker det på Hälsan & Arbetslivet alternativt Infektionskliniken beroende på var personalen kommer att följas upp.

Hepatit C-smitta

- Kontakta infektionsmottagningen nästkommande vardag, 0500 – 43 23 61 för vidare handläggning.
- Ingen indikation till någon profylaktisk antiviral behandling eller specifikt immunoglobulin. Vaccin saknas.

Indexpatient utan känd smitta

- Provtas indexpatient
- Ta ”nollprover” på personal
- Ta ställning till hepatit B-vaccination, [Blodsmitta, stick- och skärskador hos personal - infektionssjukvård](#). Generellt gäller frikostighet med vaccination vid oklar immunitet. Kontakta vid behov infektionsläkare för råd.

Indexfall kan inte provtas ”Okänd kanyl”

- Ta ”nollprover” på personal.
- Kontakta Infektionsmottagningen nästföljande vardag 0500 – 43 23 61.
- Ta ställning till hepatit B-vaccination, se rubrik ”*Patient med känd hepatit B-smitta*”.
- Vid oklarheter eller frågor kontakta infektionsjouren via sjukhusets växel 0500 – 43 10 00.

Provtagning patient

- Provtas på indexpatient. Detta kräver att ansvarig läkare informerats samt medgivande av patienten.
- Fyll i Melior labmodul: Välj Lab. ord - Grupper- Stick/Skär Patient (S-HBs-ag, S-HBc-ak, S-HCV-ak, S-HIV 1+2 ak+ag). Skriv kommentar: ”Stickskada från denna patient till personal”.
- Markera akutsvar, skriv telefonnummer även för jour och helgtid.
- Lämna provet direkt, informera Unilabs om att provet ska analyseras akut (Akutsvar innebär svar inom 24 timmar).

Bevaka patientens provsvar

- Provsvar telefonbesvaras om beställningen i Melior labmodul är tydligt markerad med akutsvar och telefonnummer.
- Är beställningen inte är markerad enligt ovanstående kommer svaren endast till remitterande läkare i Melior labmodul.
- Dokumentera orsaken till provtagning i patientens journal.

Provtagning personal

- Provtagning på personal s.k. ”nollprov”. Välj Lab. ord - Grupper- Stick/Skär Personal i Melior labmodul: (S-HBs-ag, S-HBs-ak, S-HCV-ak, S-HIV 1+2 ak+ag).
- Personalens prov sparas i kyl tills svar från patientens prov föreligger.

Provsvar

- Är patientens prov negativt avslutas utredningen, personalens nollprov kasseras.
- Är provet positivt för Hiv, Hepatit B eller C eller att provet inte kan analyseras:
 - Kontakta infektionskliniken för medicinsk omhändertagande av personalen. Dagtid: Infektionsmottagningen, 0500 – 43 23 61. Jourtid: Infektionsbakjour via sjukhusets växel 0500 – 43 10 00. - Infektionsmottagningen övertar ansvaret för personalen, som nu blir patient.
 - Personalens prov sänds för analys: Provet märks med infektionsmottagningen som svarsmottagare och ansvarig infektionsläkare som ordinator av proverna. Välj Lab. ord - Grupper- Stick/Skär Personal i Melior labmodul: (S-HBs-ag, S-HBs-ak, S-HCV-ak, S-HIV 1+2 ak+ag).

Ansvar och avsteg

Uppföljning för enhetschef

- Ansvarar för att denna rutin är känd och följs av alla medarbetare.
- Följ upp att exponerad medarbetare provtagits och fått avsedd postexpositionspylax/vaccination.
- Erbjud stöd och rådgivning till exponerad personal och fortsatt omhändertagande via företagshälsovård Hälsan & Arbetslivet. Arbetskada/tillbud ska rapportera: [Guide- Tillbud och arbetskada](#)
- Ansvarar för att händelsen följs upp med syfte att förhindra att den upprepas och att all personal har kunskap om [förebyggande rutiner vid stick- och skärskada samt exponering för blod eller blodtillblandade kroppsvätskor](#).
- Avsteg från styrdokumentet rapporteras i [MedControl PRO](#).”

Arbetsgrupp

Annett Ekman Persson, hygiensjuksköterska, Vårdhygien, SkaS

Pernilla Eriksson, infektionsläkare, Vårdhygien, SkaS

Källförteckning

Arbetsmiljölagen. (AFS 2018: kap.3-Allmänna skyldigheter).

Arbetsmiljöverket.

<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/bocker/arbetsmiljolagen-bok-h008.pdf>

Arbetsmiljöverket. (AFS 2018:4) *Smittrisker Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om smittrisker.*

https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/foreskrifter/smittrisker_afs_2018_4.pdf

Socialstyrelsen. (2006). *Att förebygga vårdrelaterade infektioner. Ett kunskapsunderlag.*

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/3692c757601b40eda5e49f890c2d11ca/att-forebygga-varldrelaterade-infektioner-ett-kunskapsunderlag-2006-123-12.pdf>

Vårdhandboken. *Blodburen smitta.*

<https://www.varldhandboken.se/varldhygien-infektioner-och-smittspridning/infektioner-och-smittspridning/blodburen-smitta/oversikt/>

Vårdhandboken. *Vid stick-/skärskador samt exponering av blod på slemhinna eller skadad hudbarriär.* <https://www.varldhandboken.se/arbetssatt-och-ansvar/stick--och-skarskador-samt-exponering-med-risk-for-blodburen-smitta-hos-personal/atgarder-vid-exponering-av-blod/>

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Pernilla Eriksson, (perer13), Specialistläkare

Granskad av: Annette Trengde Jarlshammar, (annt2), Utvecklingschef

Godkänd av: Christer Printz, (chrpr), Chefläkare

Dokument-ID: SKAS9729-602154698-18

Version: 10.0

Giltig från: 2024-06-10

Giltig till: 2026-06-07